

СУЧАСНИЙ СТАН УКРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Любов ОТРОШКО

orcid.org/0000-0002-1204-7493

молодший науковий співробітник

НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка

email: otroshkoliubov@gmail.com

Анотація. Проаналізовано сучасний стан українських студій шляхом моніторингу українознавчих наукових досліджень, що здійснюються в основних науково-освітніх центрах Великої Британії. Виокремлено головні дослідницькі тренди українських студій. Проведено оцінку перспективності розвитку ключових напрямів міждисциплінарних та міжінституційних українсько-британських досліджень в галузі українознавства.

Ключові слова: Україна, українці, Велика Британія, українознавство, українознавчі центри.

Постановка проблеми. Українські студії у Великій Британії зосереджені переважно навколо давніх потужних університетських осередків. У науково-освітніх інституціях країни працюють дослідники, у коло наукових інтересів яких більшою чи меншою мірою залучені дослідження України та українців. Переважає науковий підхід до викладання та поширення аналітичних матеріалів, їхньої популяризації, співпраці та обміну досвідом з освітніми та науковими установами в Україні. Дослідженнями займаються як іноземні науковці, так і вихідці з України (емігранти), які мешкають і працюють там або запрошені вчені, зацікавлені у розвитку українських студій. Вони здійснюють важливу роботу з реалізації основної мети – допомогти інтеграції українських науковців до європейського науково-освітнього співтовариства. На це спрямовані різні програми міжнародного та міжінституційного співробітництва, що підтримуються британськими та міжнародними фондами. У цьому дослідженні

пропонуємо розглянути сучасний стан Ukrainian Studies у Великій Британії та українсько-британського співробітництва з метою розвитку українознавчих досліджень. Українські наукові осередки як в Україні, так і в усьому світі в перспективі мають стати інтелектуальними хабами – мережею стійкості та протидії російським наративам на всіх рівнях – від приватного до міжнародного, особливо після початку російсько-української війни (2014–2025), зокрема повномасштабної російської агресії 24 лютого 2022 р.

Актуальність. Дослідження виконане у межах НДР «Актуальність та перспективність напрямів досліджень в галузі українознавства шляхом моніторингу основних наукових трендів світових центрів Ukrainian Studies» (наукова послуга № 24ВНП079-01). В умовах підвищеного інтересу до України та українців у зв'язку із російсько-українською війною виникла потреба проаналізувати сучасний стан українознавчих досліджень у Великій Британії. Об'єктом

дослідження виступає освітній та науковий простір Великої Британії та місце українознавчих студій у ньому, предметом – перспективні напрями досліджень в галузі українознавства у Великій Британії.

Мета – визначити перспективні напрями досліджень в галузі українознавства шляхом моніторингу українознавчих наукових студій у Великій Британії.

Джерельна база та історіографія. Основна увага при оцінюванні актуальності та перспективності напрямів досліджень в галузі українознавства зосереджуватиметься на найвідоміших діючих науково-освітніх осередках Великої Британії. Проводитиметься моніторинг інтернет-ресурсів найважливіших інституційних або громадських об'єднань країни та профілів науковців на предмет виявлення головних трендів серед наукових інтересів з вивчення України та українців як безпосередньо, так і опосередковано. З цієї проблематики проаналізовано дослідження «Українські і кримськотатарські студії за кордоном: дослідження стану і потреб», що виконувалося колективом авторів Українського інституту завдяки грантовій та фондовій підтримці європейських культурних фондів. Великій Британії у цій праці присвячений один із розділів. Виявлено, що у фокусі уваги дослідників були в основному освітні центри, що працюють над темами української історії, культури, проте українські студії розглядаються в контексті східноєвропейських, пострадянських або російських [55, с. 44–46].

До цього питання моніторингу освітніх та науково-освітніх центрів українознавства частково розглядалися у межах прикладної держбюджетної

теми «Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній та гуманітарний простір України в умовах війни» (керівник – Шакурова О. В., № державної реєстрації 0123U100536). Результат досліджень відображений у ряді статей, опублікованих у фаховому журналі «Українознавство». Зокрема, було обґрунтовано роль зарубіжного українства як чинника етнокультурного розвитку українського суспільства в умовах політики реваншу РФ [54, с. 56–57], а також розглянуто правові основи та історіографію проблеми впровадження національно-патріотичного виховання в Україні й українській діаспорі [53, с. 242–260].

Виклад основного матеріалу. До науково-освітніх осередків Великої Британії, у яких працюють українознавчі центри, належать: Українські студії у Кембриджському університеті (*Cambridge Ukrainian Studies of the University of Cambridge*); Товариство українців Оксфордського університету (*Oxford University Ukrainian Society*); Український інститут у Лондоні (*Ukrainian Institute London, UIL*); Школа слов'янських і східноєвропейських студій при Університетському коледжі Лондона (*School of Slavonic and East European Studies of the University College London, SSEES UCL*); Лондонська школа економіки (*London School of Economics and Political Science, LSE*); Порівняльна та українська політологія при Манчестерському університеті (*Comparative and Ukrainian Politics at the the University of Manchester, UoM*); Центр російських і східноєвропейських досліджень при Університеті Бірмінгема (*Centre for Russian and East European Studies (CREES) of the University of Birmingham*), а також дослідницька група «Європейські студії»,

що входить до складу кафедри політології та міжнародних студій Університету Бірмінгема (*Department of Political Science and International Studies (POLSIS) of the University of Birmingham*) та ін.

Кембриджський університет (*University of Cambridge*) є одним із найвідоміших і найдавніших університетів. **Українські студії у Кембриджі** (*Cambridge Ukrainian Studies*) є окремим академічним дослідницьким центром, що працює на факультеті сучасних і середньовічних мов та лінгвістики (*Faculty of Modern & Medieval Languages & Linguistics*) [6]. Кембриджські українознавчі студії були започатковані у 2008 р. для дослідження України, найбільшої країни Європи. Українські дослідження стали постійною програмою з 2010 р. [6]. Кембриджські українські студії співпрацюють із Кембриджським комітетом із досліджень Центральної та Східної Європи та Євразії (*Cambridge Committee for Central and East European and Eurasian Studies, CamCCEES*), що підтримує студентів і науковців, які беруть участь у дослідженнях Центральної та Східної Європи та Євразії [7], а також із Центром досліджень мистецтва, соціальних і гуманітарних наук (*Centre for Research in the Arts, Social Sciences and Humanities, CRASSH*), що сприяє розвитку дослідницьких інновацій у мистецтві, гуманітарних та соціальних науках [8].

Кембриджський дослідницький центр українознавства засуджує жакливу агресивну війну Росії проти вільної, демократичної України та її громадян. Центр займається вивченням України, працює над тим, щоб інформувати світову громадськість про моральні виміри російсько-української війни. Офіційна позиція центру відображена у

заяві від 24 лютого 2022 р.: «В Україну вторглися війська Російської Федерації. *Cambridge Ukrainian Studies* засуджує жакливу агресивну війну Росії проти вільної, демократичної України та її громадян. Цей напад на Україну – напад на нас усіх... Ми закликаємо до широких санкцій проти Кремля та термінової економічної, військової та гуманітарної допомоги Україні. Ми закликаємо британський уряд негайно скасувати візові обмеження для українців. Перш за все ми пояснюємо громадськості, чому ми всі повинні йти на щоденні жертви, щоб підтримати Україну в довгостроковій перспективі. Нам потрібно підготуватися творчо та пристрасно інвестувати в Україну та її майбутнє. Ціна для нас на автозаправній станції – ніщо порівняно з ціною для миру та міжнародної безпеки, якщо ми покинемо Україну чи піддамося примхам військових злочинців, які прагнуть знищити її як суверенну, незалежну європейську країну» [41].

Очолує Українські студії на факультеті сучасних і середньовічних мов та лінгвістики Кембриджського університету професор Фінін Рорі (*Rory Finnin*) – доктор філософії зі слов'янських мов та порівняльного літературознавства, професор українознавства (*Professor of Ukrainian Studies*). Він координує всі освітні та наукові програми на факультеті середньовічних та ранньомодерних слов'янських студій, українознавства та української мови (*Medieval and Early Modern Slavonic Studies*) [16]. У 2008 р. професор Фінін започаткував програму Українських студій у Кембриджському університеті. Також був головою Кембриджського осередку російських та східноєвропейських досліджень у 2011–2018 рр. [15]. Він

читає лекції для студентів та аспірантів з української культури в Робінсон коледжі Кембриджського університету (*Robinson Kollege*). Викладає модуль магістерської освітньої програми з польської, російської та української мови та літератури. Головний науковий інтерес – взаємодія культури та національної ідентичності в Україні. Зосереджується також на вивченні історії російського колоніалізму в Криму, вивчає кримськотатарську культуру та літературу. Ширші інтереси включають українознавчі, кримськотатарські та європейські студії, слов'язнознавство, дослідження культурної пам'яті, націоналізму та геноциду в північно-причорноморському регіоні [6; 55].

Певна Олена (*Olenka Z. Pevny*) – професор кафедри українознавства та середньовічних і ранньомодерних слов'янських студій Кембриджського університету (*University Associate Professor in Ukrainian Studies and in Medieval and Early Modern Slavonic Studies*) [39]. Професор Певна досліджує історію і культуру Візантії, ранньої Русі, Київської Русі, російську та українську культуру, мистецтво, археологію, культурну політику і практику збереження, консервації та реставрації пам'яток культури та історії. Зокрема, до сфери наукових інтересів належить середньовічна Чернігівщина, конфесійність та візуальна культура Волині, Житомирщини, козацьке бароко, мистецтво, архітектура Києва XVI–XVII ст. тощо [39].

Смицнюк Андрій (*Andrii Smytsniuk*) – викладач української мови на кафедрі слов'язнознавства факультету сучасних і середньовічних мов та лінгвістики Кембриджського університету (*Language Teaching Officer in Ukrainian of Faculty*

of Modern and Medieval Languages and Linguistics) [40]. Смицнюк А. – викладач української, родом з України (*Associate Teaching Professor in Ukrainian*), в Кембриджі та його коледжах, зокрема у Гармертон коледж (*Homerton College*) та Гіртон коледж (*Girton College*). Має досвід викладання української мови у Сполучених Штатах Америки (США). Наразі він є головою волонтерської ініціативи *Cambridge4Ukraine*, заснованої українською спільнотою Кембриджа [40].

Основна мета кембриджських дослідників – популяризувати українські студії та сприяти вивченню України у Великій Британії та за її межами, поглиблювати розуміння українців британською громадськістю та просувати інноваційні підходи до дослідження України як критичного перехрестя між Сходом і Заходом з багатою історичною, мовною та культурною спадщиною. Кембриджські українознавчі студії прагнуть відстежувати традиційні та новітні уявлення про дисциплінарні та географічні кордони та сприяти жвавому обміну між митцями, науковцями, політиками та широкою громадськістю, а також вищими навчальними закладами України, Європи та Північної Америки. Заходи, що проводить Кембриджський центр українознавства: щорічний кембриджський фестиваль українського кіно, щорічна кембриджська лекція з українознавства, щорічна кембриджська лекція з середньовічної та ранньомодерної славистики та ін. Також центр пропонує курси з української мови для всіх охочих. Слов'янські студії (*Slavonic Studies*) на факультеті сучасних і середньовічних мов і лінгвістики Кембриджського університету забезпечують інноваційне викладання польською, російською та

українською мовами для студентів та магістрів. Також дослідники займаються поглибленим вивченням Польщі, Росії та України з акцентом на історію, культуру, мову, літературу тощо від середньовіччя до сучасності [6].

Вважаємо великим позитивом, що українські дослідження на академічному рівні ведуться в Кембриджі – одному з найвідоміших університетів Великої Британії, і сподіваємося, що розвідками про Україну та українське згодом зацікавляться й інші факультети, інститути, коледжі та у перспективі з'явиться окремий академічний центр, діяльність якого керуватиметься з Києва і підтримуватиметься як Україною, так і Великою Британією, а наукові дослідження вийдуть на новий рівень українсько-британських відносин та взаємовигідного партнерства.

Українське товариство Оксфордського університету (*Oxford University Ukrainian Society*) [37]. Вже понад два десятиліття Товариство українців Оксфордського університету є осередком для всіх членів оксфордської спільноти, які цікавляться Україною та її багатою культурною спадщиною. Товариство засноване Елеонорою Суховій та Романом Завійським 2004 р., є зареєстрованою організацією в Оксфордському університеті та керується комітетом, який обирається щорічно. Місія Товариства полягає в тому, щоб об'єднати українців, і не тільки, навколо досліджень про Україну та українців, особливості політики, історії та культури, заохочувати розвиток цих досліджень в Оксфордському університеті та поза ним. Товариство організовує такі заходи, як поетичні читання, лекції та гостини на українську тему. Це гостинний простір,

який неухильно розвивається. Оскільки в Університеті поки немає спеціальної кафедри українських студій, Товариство слугує важливою базою з українських питань в Оксфордському університеті. Протягом багатьох років Оксфорд приймає доповідачів – видатних політиків, науковців, дипломатів та інтелектуалів, які працюють в галузі українознавчих досліджень [37].

Реалізуючи свої завдання – охоплювати, об'єднувати, навчати, – члени Українського товариства Оксфорду ініціюють благодійні заходи, організовують бесіди, лекції та семінари, співпрацюють із партнерами та влаштовують пізнавальні екскурсії регіоном. Після повномасштабного російського вторгнення в Україну Товариство розширило свою місію на її підтримку шляхом збору пожертв для надійних благодійних організацій, проводячи громадські заходи. Щоб передати потужну підтримку Україні та українцям, Товариство проводить мирні мітинги, благодійні вечери та концерти, збори, аукціони, фестиваль української культури та інтелектуальної спадщини тощо. До Українського товариства входять студенти, аспіранти, викладачі і всі бажаючі з університетського співтовариства. Найбільшим своїм здобутком вони вважають те, що будь-які українські науковці можуть звернутися до Товариства і отримати підтримку з організацією лекцій, презентацій, надання платформи для наукових дискусій, дебатів тощо [37].

Тож для України дуже важливо, що в Оксфорді, одному із найвідоміших науково-освітніх центрів Великої Британії, діє українська громадська організація дослідників, звернувшись до якої українці отримують підтримку.

Вважаємо, що на базі Університету та Українського товариства Оксфорду цілком можливо створити окрему кафедру українських студій або центр українознавства, який би займався вивченням проблем України та становленням українсько-британських відносин.

Український інститут у Лондоні, УІЛ (*Ukrainian Institute London, UIL*) – незалежна благодійна організація, зареєстрована у Великій Британії, афілійована з Українським католицьким університетом у Львові. Підтримує українознавчі студії та формує бачення про Україну у Великій Британії та за її межами. Інститут залучає експертів, креативних особистостей, політиків, аналітиків, журналістів та активних громадян до вивчення українських реакцій на глобальні виклики, надаючи доступ до детальної та надійної інформації про Україну. У 1979 р. глава Української греко-католицької церкви патріарх Йосип Сліпий, перебуваючи в еміграції після звільнення з радянського ГУЛАГу, ініціював заснування благодійної організації, що пропонувала курси з української мови та знайомила з українською культурою громадськість Великої Британії [44]. З 2016 р. УІЛ був зареєстрований як благодійний фонд, налагодив партнерські стосунки з освітніми і культурними організаціями, займається поширенням та популяризацією у Великій Британії знань про Україну та українців, розвитком досліджень у сфері культури, культурно-історичної спадщини, мистецтва, мови, літератури, історії, релігії, традицій, поточних справ тощо [55].

Директор УІЛ (з 2020 р.) Хромейчук Олеся (*Olesya Khromeychuk*) – історикиня, письменниця, спеціалізується на історії України та Східної і Центральної

Європи [23]. Ступінь доктора філософії з історії отримала в Університетському коледжі Лондона, викладала в Кембриджському університеті та ін. [22].

Довжик Саша (*Sasha Dovzhyk*) – доктор філософії з англійської мови та порівняльного літературознавства, наукова співробітниця УІЛ. Співпрацює з Бірбекським та Голдсмітським університетами в Лондоні (*Birkbeck University of London, Goldsmiths University of London*) як запрошений вчений. Доцент кафедри української літератури Школи славистики та східноєвропейських студій (*School of Slavonic and East European Studies of University College London, SSEES UCL*). Куратор *Ukraine Lab* (глобальна безпека, довкілля, дезінформація крізь призму України) та редактор лондонського видання *London Ukrainian Review*. Наприкінці 2023 р. вона повернулася в Україну, щоб допомогти створити *INDEX: Institute for Documentation and Exchange*, нову культурну та дослідницьку установу у Львові, і стала його програмним директором (*programme director*) [12; 17].

Узвишин Констанція (*Constance Uzwyshyn*) – доктор філософії в Кембриджському університеті, проводить дослідження впливу російсько-української війни на українське сучасне мистецтво, спеціалізується на українському сучасному мистецтві та дизайні інтер'єрів. Є радником з креативних індустрій УІЛ, фахівцем з арт-індустрії, організатором мистецьких виставок, аукціонів та засновником мистецьких галерей про Україну і для України [45].

Песенті Марина (*Marina Pesenti*) – екс-директор УІЛ (2015–2020), бакалавр культурології та магістр європейської політичної економіки у Лондонській школі економіки (*London School of Economics*

and Political Science, LSE), родом з України. Серед іншого досліджує культурне відродження та соціальні трансформації в Україні. Песенті Марина має 20 років професійного досвіду, що охоплює британські та українські медіа, зв'язки з громадськістю, продюсування конференцій та культурний менеджмент, аналітичні дослідження для відомих аналітичних центрів тощо. Вона 10 років працювала у Всесвітній службі ВВС у Лондоні, створюючи та ведучи програми українською та англійською мовами [38].

УІЛ вже понад 30 років проводить курси з української мови, тут діє мовна школа, де поєднується навчання розмовної української, читання, перекладу та письма. Зараз на курсах разом з очною формою пропонуються також і онлайн-заняття. Викладачі – переважно носії мови: Олена Гречанюк, Ірина Ільницька, Олексій Круглов, Ольга Лупуляк, Інна Линчак, Наталія Марченко, Світлана Немировська, Ірина Одрехівська, Володимир Олейко, Ірина Сандалович, Марія Семенюк, Олена Шатілова, Єлизавета Тарануха, Антоніна Тимченко, Ольга Волосова, Лілія Желева та ін. [44].

«Український інститут у Лондоні грає ключову роль у поширенні знань про Україну у Великій Британії і далі, забезпечує платформу для стимулювання дискусій і дебатів», – вважає Енн Епплбаум, американська історикиня та журналістка, яка часто відвідує публічні наукові заходи УІЛ [1].

Незважаючи на те, що УІЛ не є державною організацією, а скоріше благодійним громадським осередком, він став справжнім всесвітньо відомим центром розвитку як українських наукових, науково-освітніх, так і культурно-просвітницьких студій у Великій Британії. І це

важливо перш за все тому, що розвиток та підтримка досліджень з українознавства може відбуватися на недержавному рівні і дослідники можуть розраховувати на фінансування їхніх проектів донорами не на інституційному рівні, а на рівні громадських організацій або приватних благодійних ініціатив.

Школа слов'янських і східноєвропейських студій в Університетському коледжі Лондона, УКЛ (*School of Slavonic and East European Studies of University College London, SSEES UCL*) є однією з найбільших у Великій Британії дослідницьких і викладацьких установ з проблем дослідження Центральної, Східної та Південно-Східної Європи, Балтії, Росії, Кавказу та Центральної Азії. УКЛ входить до складу Лондонського університету (*University of London*). В УКЛ є українська бакалаврська програма, що передбачає 4 роки навчання й охоплює вивчення української мови, літератури, історії та культури.

Доктор Уїлем Блекер (*Uilleam Blacker*) – доцент кафедри української та східноєвропейської культури *SSEES UCL* [4]. Науковець і перекладач, який спеціалізується на українській та центрально-східноєвропейській літературі та культурі. Досліджує історичну пам'ять, культуру міста, пам'ять міста, пам'ять на війні та багату мультикультурну літературну спадщину України та Центрально-Східної Європи [5]. Вільно володіє українською, польською та російською мовами. Перш ніж приєднатися до *SSEES UCL* як викладач у 2014 р., працював в університетах Кембриджа та Оксфорда; до цього навчався в *SSEES UCL* та ще кількох університетах. Переклав англійською твори багатьох українських авторів [4; 5].

Єнкала Марта (*Marta Jenkala*) – доцент-викладач української мови, української культури та перекладознавства на освітніх рівнях бакалавра та магістра у *SSEES UCL* [18]. У *SSEES UCL* викладає з 1999 р. Зв'язки Марти Єнкали з *SSEES* та *UCL* сягають її студентських часів, коли, окрім навчання на диплом бакалавра з відзнакою з французької мови та лінгвістики в *UCL*, вона відвідувала уроки української мови, лінгвістики та літератури в *SSEES UCL*. Згодом вона отримала ступінь *PGCE (Postgraduate Certificate in Education)* – сертифікат післядипломної освіти та ступінь магістра з вивчення та викладання другої мови. Марта Єнкала сприяє вивченню та викладанню мов загалом та української зокрема. Паралельно з роботою в *SSEES UCL* у 2006–2018 рр. заснувала та вела курси української мови для Програми українських студій на Слов'янському факультеті Кембриджського університету. Також працювала директором Українського інституту в Лондоні (2004–2010). Протягом багатьох років була головним екзаменатором з української мови для британських та міжнародних екзаменаційних комісій. Крім основної роботи, очолила участь *SSEES UCL* у проєкті *FAVOR* та була співавтором онлайн-ресурсу *Teaching Slavonic Languages*. Марта Єнкала створює матеріали, спрямовані на підтримку вивчення та викладання української мови, публікує їх на своєму мовному порталі та проводить пробні курси для вчителів, студентів і школярів як у *SSEES UCL*, так і за його межами. Вона також впроваджує інноваційний навчальний дистанційний український онлайн-курс для початківців на платформі *UCL Moodle (Modular Objekt-Oriented Dynamic Learning Environment)*

для бакалаврів [42]. Іншим предметом її інтересів є дослідження українських студій у Великій Британії, і Марта Єнкала виступала з доповідями на цю тему на конференціях і семінарах у *SSEES UCL*, інших британських університетах та в Україні. Вона є досвідченим редактором і перекладачем, наставником студентів та молодших колег, які виконують українсько-англійський переклад в *SSEES UCL*. Також виступає з доповідями на наукових та науково-практичних заходах, телебаченні та радіо, публікує статті, поділяючи особливу увагу українській мові та традиційній культурі України [18].

Круглов Олексій (*Alex Krouglov*) – професор (викладач) української та російської мов, доктор наук у галузі перекладу, усного перекладу та соціолінгвістики. Викладає українською та російською мовами у *SSEES UCL* [26; 27]. У 1998–1999 рр. навчався в аспірантурі та займався науковими дослідженнями у *SSEES UCL*. Він працював експертом з вищої освіти, перекладачем, усним перекладачем, редактором, лектором, оцінювачем, радником, керівником, координатором проєктів і консультантом для багатьох університетів і міжнародних організацій. Вільно володіє українською, російською, французькою, чеською та іспанською. Перейшов до *SSEES UCL* у 2017 р. з Лондонського університету Метрополітен (*London Metropolitan University, LMU*), де був доцентом і заступником декана факультету з особливою відповідальністю за дослідження мови. Перш ніж приєднатися до *LMU*, він майже 10 років працював у Міністерстві закордонних справ та у справах Сполученого Королівства, починаючи з посади керівника відділу російської та слов'янських мов, а потім

був призначений помічником директора відділу дипломатичної мовної підготовки. Наразі викладає в *SSEES UCL* і проводить дослідження в галузі вищої освіти, соціолінгвістики, мовної політики та планування, особливо української та російської мов, а також перекладу [26; 27].

Ендрю Вілсон (*Andrew Wilson*) – історик, політолог, професор українських студій у *SSEES UCL* [47]. Є співробітником Європейської ради з міжнародних відносин (*European Council on Foreign Relations, ECFR*), яка здійснює аналітику за темами зовнішньої політики та безпеки. Веде *politotechnology.blog* [48]. Серед наукових інтересів компаративний аналіз політики пострадянських країн з 1990 р., зокрема України. Спеціалізується на східноєвропейській політиці, порівняльному аналізі процесів демократизації в пострадянських країнах і аналітиці політичних технологій. Її остання книга «Політичні технології» була опублікована *Yale University Press* у січні 2024 р. [48]. Також відомі публікації: «Українська криза: що Захід повинен знати» (2014); «Білорусь: остання європейська диктатура» (2011); «Українці: несподівана нація» (2010); «Помаранчева революція в Україні» (2005); «Віртуальна політика: фейкова демократія в пострадянському світі» (2005) [47].

Одрехівська Ірина (*Iryna Odrekhivska*) – доктор, викладач української та східноєвропейської культури, викладач українських студій в *UIL* та *SSEES UCL*. Має багато публікацій у міжнародній науковій пресі з проблем українського перекладу, культурної ідентичності, формування транснаціонального іміджу сучасної української літератури через англomовні переклади та ролі перекладу. Великий досвід

викладання університетських курсів з англо-українського перекладу, міжкультурної комунікації, порівняльного літературознавства та лінгвістики [31].

Отже, дуже цінно, що в одній з провідних дослідницько-викладацьких інституцій Лондона – *SSEES UCL* – на високому науково-професійному рівні представлено дослідження та викладання українознавчих студій, курсів з української мови і культури, перекладознавства, політтехнологій тощо. Проте ці розвідки поки ведуться переважно на рівні наукових зацікавленостей викладачів-науковців. І не вистачає окремої української кафедри або програми дослідження України та її мови, які не лише потребують розвитку, але й захисту. Насамперед тому, що Україна, її мова та культура перебувають в умовах геноцидних утисків з боку т. зв. «русского мира», російських дослідників та агентів кремля за кордоном. В умовах російсько-українського протистояння наукові проблеми щодо збереження мовної та культурної ідентичності українців за кордоном мають досліджуватися більш глибоко та підтримуватися з боку усіх держав, уряди яких здатні зробити більше для захисту україномовних учнів, студентів, викладачів, дослідників, які постраждали від сучасної російської агресії.

Лондонська школа економіки та політичних наук (*The London School of Economics and Political Science, LSE*) – державна інституція, відома своїми дослідницькими програмами в галузі політології, економіки, управління та ін. [29]. Як й інші освітні та наукові заклади, *LSE* практикує запрошувати визначних діячів та відомих політиків, аналітиків читати лекції для своїх студентів,

бакалаврів або аспірантів та ін. Науковці мають можливість об'єднуватися для виконання певних програм та грантів, що пропонуються європейськими та іншими фондами. Це так звані запрошені або приїжджі професори.

Серед трендів LSE є також дослідження останніх років науковців з різних країн, що пов'язані з російсько-українською війною. Одне з видань *Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order* під редакцією Майкла Коха (Cox Michael) (2023) [43] містить статті: «Перегляд історії та «збирання руських земель»: Володимир Путін і українська державність» (Düben Björn Alexander) [14, с. 59–90]; «Секюритизоване «інше» російського націоналізму в Україні та Росії» (Knott Eleanor) [25, с. 91–114]; «Відбудова та реформування України» (Berglöf Erik and Rashkovan Vladyslav) [3, с. 403–433]; «Російський мережевий авторитаризм на окупованих територіях України під час повномасштабного вторгнення: контроль і стійкість» (Lokot Tetyana) [28, с. 145–163]. Також статті з української проблематики були опубліковані у наукових журналах *Nations and Nationalism*, що висвітлює питання, пов'язані з націоналізмом, від імені Асоціації з вивчення етнічності та націоналізму *Wiley-Blackwell* у партнерстві з LSE Ideas (аналітичним центром зовнішньої політики LSE), зокрема у статті «Екзистенційний націоналізм: війна Росії проти України» (Knott Eleanor) [24, с. 45–52], та *Economic Policy*, де розглядаються проблеми політичного та економічного характеру, зокрема «Спадщина війни для України» (Munro Ellen and all) [30, с. 201–241].

В Україні працює програма *PeaceRep*, проект очолює Дослідницька група

конфліктів і громадянства (*Conflict and Civicness Research Group*), що є частиною LSE Ideas і виконується у співпраці з Інститутом гуманітарних досліджень (*Institut für die Wissenschaften vom Menschen*, Відень, Австрія), Київською школою економіки (КШЕ, Київ, Україна) та Ягеллонським університетом (Краків, Польща). Останнє дослідження проведене в рамках спільного партнерства *Ukrainian Industry Expertise* та *PeaceRep* «Військова економіка, керована державою, на відкритому ринку: дослідження державно-ринкових відносин в Україні 2021–2023» (Власюк Володимир, Cooper Luke, Brian Milakovsky, 2024). Звіт про результати дослідження розкриває відповідь на питання, «чи спроможна Україна, взаємодіючи зі світовими ринками, відповісти на виклики війни, що триває» [46].

Серед запрошених у LSE вчених американська історикиня, письменниця та журналістка, лауреатка багатьох міжнародних літературних премій Енн Епплбаум (*Anne Elizabeth Applebaum*). Вона працює приїжджою професоркою практики в LSE, де керує проектом *Arena*, присвяченим вивченню пропаганди та дезінформації XXI століття [2], також є старшою науковою співробітницею Школи передових міжнародних досліджень Університету Джонса Гопкінса (Балтімор, Меріленд, США) та Інституту Агора. Енн Епплбаум – дружина відомого польського політика і державного діяча Радослава Сікорського. Вона є авторкою кількох історичних праць, зокрема «Червоний Голод: Війна Сталіна проти України» (2018) про штучний голод 1932–1933 рр. в Україні, що отримав назву «Голодомор», за допомогою якого радянська влада мала на

меті знищити українську націю та перетворити її на *homo sovieticus* [52], та «ГУ-ЛАГ» [1]. Вагомим також є відео, в якому вона застерігає про зростання загрози смертельної імперської ідеології Росії, наслідки контрнаступу ЗСУ та закінчення війни [51].

Зважаючи на специфікацію Лондонської школи економіки та політичних наук, що активно сприяє вивченню та розвитку державної та соціальної політики, державного управління та публічного менеджменту у Великій Британії, все ж вражає, що серед останніх наукових трендів публікаційної активності науковців достатньо широко та професійно представлені наукові розробки, що безпосередньо стосуються війни в Україні та пошуку економічно обґрунтованих досліджень з української проблематики. Проте на базі *LSE* досі немає окремої науково-дослідної структурної одиниці, яка б опікувалася українськими дослідженнями, розвивала британсько-українські наукові програми, посилювала економічне і політичне міждержавне та міжінституційне співробітництво.

Порівняльна та українська політологія при Манчестерському університеті (*Comparative and Ukrainian Politics at the University of Manchester, UoM*) – центр порівняльної та української політології при *UoM* є провідним осередком вивчення порівняльної політології, інтереси якого варіюються від формування політики та інституцій до політичних рухів та ідеологій. Основні проблеми в кластері включають питання демократії, влади, націоналізму, держави, гендерної та етнічної нерівності [10].

Онух Ольга (*Olga Onuch*) (*Dhil Oxford 2010*) – науковиця, доктор політології, завдяки досвіду в українській політиці

належить до числа провідних експертів з України як у Великій Британії, так і в інших країнах. Вона є керівницею центру порівняльної та української політології в Університеті Манчестера (*Appointed Professor (Chair)*), що робить її першим в історії повним професором української політології в англослов'янському світі [36]. Працює на політичному факультеті Манчестерського університету, приєдналася до *UoM* у 2014 р., а також у *Nuffield College* при *University of Oxford* та *Harvard Ukrainian Research Institute (HURI)* [34]. Спеціалізується на порівняльній політиці Східної Європи та Латинської Америки, мотиваціях голосування, протестів та міграційної поведінки громадян. У її дослідженнях вивчаються фактори, пов'язані зі споживанням медіа, формуванням особистості та політичними уподобаннями. Своєю роботою науковиця демонструє, що громадянська ідентичність і почуття обов'язку відіграють вирішальну роль у формуванні політичної поведінки, особливо в умовах переходу до демократії. Її порівняльне дослідження залученості та демократичного громадянського обов'язку затвердило її як видатного експерта з української та аргентинської політики, а також у сфері східноєвропейської порівняльної політології та міжрегіонального порівняльного аналізу [35]. Інші основні праці вченої стосуються дослідження ідентичності та демократичних і європейських прагнень України [32; 33].

Професорка Онух є провідним дослідником проекту *MOBILIZE* «Детермінанти «мобілізації» вдома та за кордоном: аналіз мікрооснов еміграції та масового протесту». Цей багаторічний проект (2018–2023) фінансувався через Схему відкритого дослідницького

простору (ORA) за прямої підтримки ESRC у Великій Британії, DFG у Німеччині, ANR у Франції та NWO у Нідерландах. Проект дає відповідь на запитання: «Коли є невдоволення, чому одні люди протестують, а інші перетинають кордон?». Дослідження охоплює населення в Україні, Польщі, Аргентині, Марокко та Білорусі, виконано 10 репрезентативних національних опитувань, 2 опитування щодо протестів, 8 опитувань мігрантів, 12+ фокус-груп та 160+ інтерв'ю. На базі UoM керувала командою 17+ з Великої Британії, Німеччини, Франції та Нідерландів [34].

Інший проект Ольги Онух IBIF (*Identities and Borders in Flux: The Case of Ukraine, 2019–2025*) збирає серію перехресних і панельних опитувань в Україні. Проект, який фінансується Британською академією в рамках програми фінансування «Подолання міжнародних викликів Великобританії», вивчає ідентичність, громадську думку та політичну поведінку в Україні в контексті війни. Дослідницькі спеціалізації: порівняльна політика протесту, вибори, міграція та ідентичність, Східна Європа та Латинська Америка (Україна, Польща, Аргентина, Бразилія), опитування та мовні етнографічні польові дослідження [34].

Всі дослідження, що стосуються геополітичної ситуації в Україні, проводяться у контексті інших і вимагають компаративного комплексного підходу та аналізу всіх впливових чинників. Це один із наукових підходів, що відповідає також і завданням українознавчих досліджень. Тому було б добре налагодити більш тісну співпрацю з центром порівняльної та української політології при UoM і розширити взаємовигідні українсько-британські програми співпраці,

засновані на взаємовигідних партнерських стосунках.

Університет Бірмінгема (*The University of Birmingham*). В Університеті діє Центр російських і східноєвропейських досліджень (*Centre for Russian and East European Studies, CREES*) [9]. Всесвітньо відомий багатодисциплінарний CREES є лідером у дослідженні Східноєвропейського регіону. Заснований у 1963 р. як Центр російських та східноєвропейських досліджень. Широка дослідницька програма Центру включає вивчення історії України, Росії, Кавказу, Центральної Азії та Європи, політики, безпеки, економіки, суспільства та культури. CREES є однією з основних установ у національній стратегії розвитку мовних територіальних досліджень. Члени CREES беруть активну участь у політичному процесі, маючи давні відносини з урядом Великої Британії (особливо Міністерством закордонних справ і у справах Співдружності), іншими національними урядами (Державний департамент США), міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз (EU), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) та Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD), бізнес-спільнотами, засобами масової інформації тощо.

Доктор Канефф Діма (Deema Kaneff) – директор CREES, працює в Департаменті політології та міжнародних досліджень, викладач соціальної антропології. Досліджує ресурси та соціальні зміни; постсоціалістичні трансформації та глобальний капіталізм; відносини власності; ринки та мораль; транснаціональні міграції, соціальне відчуження та нерівність у країнах Європи, Східної Європи, Болгарії та України [21]. Основні

праці професора Канеффа присвячені дослідженням розвитку економічних, політичних, релігійних, етнокультурних процесів, розвитку мови та ідентичності у постсоціалістичних країнах, зокрема в Україні [19; 20].

Вольчук Катерина (*Wolczuk Kataryna*) – професорка політології та міжнародних досліджень Східної Європи *CREES* [49]. Спеціалізується на дослідженнях східноєвропейської політики. Вивчає відносини між ЄС та пострадянськими країнами в рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства. Вона також досліджувала динаміку державного будівництва в Україні (особливо конституційні реформи, інституційні рамки та відносини між законодавчою та виконавчою владою), концепцію нації та національної ідентичності в Центральній та Східній Європі. До кола її наукових інтересів входять польсько-українські відносини в контексті розширення ЄС та інтеграція України до ЄС. Доктор Вольчук має великий досвід успішного курування студентів із Великої Британії, ЄС та ін. Вивчає, як Росія змінила шлях України до Європи: від «інтеграції без членства» до «інтеграції через війну» [13].

Дуже шкода, що наукові дослідження по Україні досі ведуться тільки в Центрі російських і східноєвропейських досліджень, де на першому місці стоять російські студії, а вже згодом у контексті східноєвропейських країн вивчається Україна. Вважаємо, що Україна є найбільшою країною Європи, яка заслуговує на те, щоб в одному із найбільших дослідницьких центрів Великої Британії – Бірмінгемському університеті – з'явилася окрема кафедра українсько-британських міждисциплінарних досліджень. Цьому

процесу мають сприяти як урядові, так і громадські установи України та Великої Британії – Європейська дослідницька рада (*European Research Council, ERC*), Союз українців Британії (*Association of Ukrainians in Great Britain, AUGB*), Міністерство закордонних справ України, Посольство Великої Британії в Україні, Міністерство освіти і науки України та ін. Це підтвердить чітку позицію України під час воєнного стану про те, що вона є геополітичним суб'єктом, займає почесне місце серед наукової спільноти та потребує підтримки [50].

Дослідницька група «Європейські студії» входить до складу кафедри політології та міжнародних студій Бірмінгемського університету (*Department of Political Science and International Studies, POLSIS*) [11]. Ця група європейських студій існує, щоб сприяти обговоренню та співпраці між дослідниками, які зосереджуються на інституціях та політиках Європейського Союзу, однієї чи кількох європейських країн та/або європейського регіону та ідентичності. Тут проводяться зустрічі на регулярній основі як у формі дискусійної групи, яка зосереджується на останніх і актуальних публікаціях, так і на тимчасовій основі, щоб представити незавершену роботу.

Единбурзький університет є мультидисциплінарним дослідницьким центром (*The University of Edinburgh*), що займається вивченням управління, інститутів, законодавства, політики Європейського Союзу та Європи загалом. Він співпрацює з Центром передового досвіду *FUTURES Jean Monnet* і підтримується програмою *EU Erasmus+*, що вивчає управління, інституції, законодавство та політику Європи та ЄС. Центр передового досвіду *FUTURES Jean Monnet*

проводить дослідження аналізу європейського майбутнього на вирішальному перехресті історії.

Для Великої Британії загалом характерна діяльність культурних товариств, що об'єднують навколо себе представників української діаспори для збереження ідентичності українців. Серед них можна виокремити **Ноттінгемський український культурний центр** (*Nottingham Ukrainian Cultural Centre*), яким опікується Ноттінгемський союз українців у Великій Британії, СУБ (*Association of Ukrainians in Great Britain, AUGB*). Він працює вже понад 60 років та об'єднує українців з метою збереження української ідентичності поза межами батьківщини. Центр проводить культурно-мистецькі та освітні заходи для людей різного віку. У Ноттінгемі є школа українознавства імені Лесі Українки – одна з перших українських шкіл у країні, а також хор, оркестр, танцювальні, театральні та інші гуртки, які зберігають та розвивають українську культуру та традиції, проводячи різні заходи.

Загалом щодо складової шкільної освіти у Великій Британії діють 9 суботніх шкіл українознавства, де працюють 70 вчителів і навчаються понад 400 учнів. У школах діти вивчають українську мову, історію, географію та культуру. Більшість шкіл працюють при відділах СУБ. Викладацький склад шкіл об'єднаний у Спілку українських вчителів, СУВ (*Association of Ukrainian Teachers in Great Britain*). Крім цього, Школа слов'янських та східноєвропейських наук і Університет св. Андрія пропонують мовні курси для вивчення української мови та історії України. На базі УІ у Лондоні функціонують постійно діючі курси української мови. Українська

діаспора надає безпосередню підтримку діяльності закладу [56].

Шкільна освіта – дуже важлива складова, адже, згідно з концепцією, українознавство має охоплювати всі ланки навчання – від дитячих садочків до наукових закладів. Відтак забезпечуватиметься принцип неперервності української освіти, відповідно у молодого покоління з'являтиметься зацікавленість у наукових дослідженнях з української тематики.

До початку російсько-української війни вчені з Великої Британії Україну досліджували як пострадянську країну, часто поруч із Росією та Білоруссю, або як частину Східної Європи. І лише після 2014 р. відбулися певні зрушення, Україну стали розглядати як окремий суб'єкт, що має всі ознаки країни, яка прагне до розвитку демократії та європейської орієнтованості.

Висновки. За результатами моніторингу сучасного стану українознавчих досліджень у Великій Британії можна зробити висновок, що у цій країні наявне досить потужне громадське та науково-освітнє співтовариство, предметом наукових досліджень якого є всебічне вивчення України, її історії, мови, культури, традицій та впливу російсько-української війни на українців. Проте ці осередки діють переважно на філологічних, мовознавчих, історичних, слов'янознавчих, перекладознавчих факультетах, кафедрах тощо розглянутих інституцій. Всі структурні одиниці українознавчих досліджень у Великій Британії керуються університетськими положеннями та підтримуються на громадських засадах дружніми до України та українців організаціями цієї країни. Поки що самостійних інституційних

українських дослідницьких осередків мало, вони тримаються на особистій ініціативі науковців. Причина – недостатня увага з боку Української держави до цього питання.

Виявлено, що завдяки наявності українознавчих освітянсько-наукових осередків у Великій Британії та співпраці з українськими освітньо-науковими та урядовими установами британці отримують чітку, правдиву та науково обґрунтовану аналітичну інформацію про події в Україні, пов'язані з війною, і значною мірою саме тому досить потужно на міжнародно-політичному рівні підтримують визвольну боротьбу українців проти російської агресії. Підкреслено, що для забезпечення та заохочення розвитку українських студій у Великій Британії важливо розширити мережу наукових центрів, посилити взаємодію між ними та державними центрами українознавства, що діють в Україні.

Загалом на перспективу варто ініціювати створення мережі самостійних українознавчих центрів (підрозділів) на базі існуючих у науково-освітніх інституціях, що координуватимуться з України. До викладацької та наукової діяльності слід долучати науковців для викладання курсів (програм) з українознавства для всіх здобувачів вищої освіти, які оберуть курс Ukrainian Studies для вивчення або проект з українознавства для дослідження. НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка необхідно надати повноваження для координації українознавчих досліджень, організації викладання курсів, читання лекцій, проведення конференцій та семінарів, круглих столів та наукових читань з українознавства на постійній основі. Забезпечення функціонування організаційної, управлінської

та науково-освітньої платформи має підтримувати держава через українське посольство та профільні міністерства. Вхідження України до європейського співтовариства має відбуватися на всіх рівнях, і науково-освітній простір необхідно освоювати одним із перших, адже результати проведеного моніторингу свідчать, що зацікавленість українською тематикою лише зростає, тому Ukrainian Studies як виховна, освітня та наукова галузь знань, предметом якої є вивчення України та світового українства, повинна мати і широкі перспективи розвитку міжнародного і міжінституційного співробітництва та підтримку держави у протистоянні російській агресії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Applebaum, Anne. URL: <https://www.anneapplebaum.com/>
2. Overcoming the challenges of disinformation of disinformation and polarization. *Arena*. URL: <https://arenaresearch.net/>
3. Berglöf, Erik and Rashkovan, Vladyslav. *Reconstructing and Reforming Ukraine. Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order* / ed. by Michael Cox. *LSE Public Policy Review*. London, UK. 2023. Series 3. Pages 403–433. URL: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/read/?loc=033.xhtml>
4. Blacker, Uilleam. *School of Slavonic and East European Studies of University College London*. URL: <https://profiles.ucl.ac.uk/10852-uilleam-blacker/>
5. Blacker, Uilleam. URL: <https://www.uilleamblacker.com/>
6. Cambridge Ukrainian Studies. *University of Cambridge*. URL: <https://www.mml.cam.ac.uk/ukrainian/>
7. Cambridge Committee for Central and East European and Eurasian Studies (CamCCEES). *University of Cambridge*.

URL: <https://www.mml.cam.ac.uk/slavonic/camcceeas/>

8. Centre for Research in the Arts, Social Sciences and Humanities (CRASSH). *University of Cambridge*. URL: <https://www.crassh.cam.ac.uk/research/>

9. Centre for Russian and East European Studies, CREES. *The University of Birmingham*. URL: <https://research.birmingham.ac.uk/en/organisations/centre-for-russian-and-east-european-studies/>

10. Comparative and Ukrainian Politics at The University of Manchester. URL: <https://www.socialsciences.manchester.ac.uk/politics/research/research-clusters/comparative-politics/>

11. Department of Political Science and International Studies. *POLISIS*. URL: <https://www.birmingham.ac.uk/schools/government/departments/political-science-international-studies/research/groups/european-studies/>

12. Dovzhyk, Sasha. URL: <https://www.sashadovzhyk.com/>

13. Dragneva, Rilka, Wolczuk Kataryna. Integration and Modernisation: EU's Association Agreement with Ukraine. *Ukraine's Thorny Path to the EU: From "Integration without Membership" to "Integration through War"* / ed. by Maryna Rabinovych, Anne Pintsch. Palgrave Studies in European Union Politics. 2025. Pages 43–66. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-69154-6/>

14. Düben, Björn Alexander. Revising history and 'gathering the Russian lands': Vladimir Putin and Ukrainian nationhood. Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order/ ed. by Michael Cox. *LSE Public Policy Review*. London, UK. 2023. Series 3. Pages 59–90. URL: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/read/?loc=014.xhtml>

15. Finnin, Rory. URL: <https://roryfinnin.com/about/>

16. Finnin, Rory, Prof. Faculty of Modern and Medieval Languages and Linguistics. *University of Cambridge*. URL: <https://www.mml.cam.ac.uk/ref35/>

17. Institute for Documentation and Exchange (INDEX). URL: <https://www.index-ukraine.org/>

18. Jenkala, Marta. *Slavonic and East European Studies of University College London*. URL: <https://profiles.ucl.ac.uk/18527-marta-jenkala/about/>

19. Kaneff, D. Making History, Making Politics: Socialist and Post-Socialist Elite Economies of Favour in Bulgaria and Ukraine. *Economies of Favor after Socialism: a comparative perspective*. Makovicky, N. & Henig, D. (eds.): Oxford University Press. 2016. Pages 140–160.

20. Kaneff, D. Religion, Customs and Local Identity: bi-spirituality in rural Ukraine. *Religion, State and Society*. 2018. № 46, № 2. Pages 139–155.

21. Kaneff, Deema. Centre for Russian and East European Studies (CREES). *The University of Birmingham*. URL: <https://research.birmingham.ac.uk/en/persons/deema-kaneff/>

22. Khromeychuk, Olesya. URL: <https://www.olesyakhromeychuk.com/home/>

23. Khromeychuk, Olesya. *Ukrainian Institute London*. URL: <https://ukrainianinstitute.org.uk/>

24. Knott, Eleanor. Existential nationalism: Russia's war against Ukraine. *Nations and Nationalism*. 2023. Volume 29 (1). Pages 45–52.

25. Knott, Eleanor. The securitised 'others' of Russian nationalism in Ukraine and Russia. Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order/ ed. by Michael Cox. *LSE Public Policy Review*. London, UK. 2023. Series 3. Pages 91–114. URL: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/read/?loc=015.xhtml>

26. Krouglov, Alex. *Slavonic and East European Studies of University College London*. URL: <https://profiles.ucl.ac.uk/64262-alex-krouglov/about/>

27. Krouglov, Alex. URL: <https://orcid.org/0000-0001-7682-1145/>

28. Lokot, Tetyana. Russia's Networked Authoritarianism in Ukraine's Occupied Territories during the Full-Scale Invasion: Control and Resilience. Ukraine. Russia's

- War and the Future of the Global Order / ed. by Michael Cox. *LSE Public Policy Rewview*. London, UK. Series 3. Pages 145–163. URL: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/read/?loc=018.xhtml>
29. London School of Economics and Political Science. URL: <https://www.lse.ac.uk/>
30. Munroe, Ellen etc. The legacies of war for Ukraine Get access Arrow. *Economic Policy*. Volume 38, Issue 114. April 2023. Pages 201–241.
31. Odrekhivska, Iryna. *Slavonic and East European Studies of University College London*. URL: <https://profiles.ucl.ac.uk/99867-iryna-odrekhivska/publications/>
32. Onuch, O. Fighting for Europe: The EU's Democratic Pull Phenomenon in Ukraine, Poland and Belarus: EU's democratic pull. *Journal of Common Market Studies*. 2024. 34 p.
33. Onuch, Olga, Henry E. Hale and Gwendolyn Sasse. Studying Identity in Ukraine. *Post-Soviet Affairs*. 2018. № 34 (2–3). Pages 79–83. URL: https://www.academia.edu/36261301/Introduction_Studying_Identity_In_Ukraine/
34. Onuch, Olga. *Comparative and Ukrainian Politics at the University of Manchester* URL: <https://manchester.academia.edu/OlgaOnuch/>
35. Onuch, Olga. URL: <https://doi.org/10.1080/1060586X.2018.1451241>
36. Onuch, Olga. URL: <https://olgaonuch.com/>
37. Oxford University Ukrainian Society. URL: <https://ox-ukraine.org/about/>
38. Pesenti, Marina. *Ukrainian Institute London*. URL: <https://ukrainianinstiyute.org.uk/>
39. Pevny, Olenka Z. Faculty of Modern and Medieval Languages and Linguistics. *University of Cambridge*. URL: <https://www.mml.cam.ac.uk/ozp20/>
40. Smytsniuk, Andrii. Faculty of Modern and Medieval Languages and Linguistics. *University of Cambridge*. URL: <https://www.mml.cam.ac.uk/as3020/>
41. Statement, 24 February 2022. Cambridge Ukrainian Studies. *University of Cambridge*. URL: <https://www.mml.cam.ac.uk/ukrainian/>
42. UCL Moodle. URL: <https://www.ucl.ac.uk/isd/services/digital-edukation/digiyaal-tools/moodle/>
43. Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order / ed. by Michael Cox. *LSE Public Policy Review*. London, UK. 2023. 457 p. URL: <https://press.lse.ac.uk/site/books/e/10.31389/lsepress.ukr/>
44. Ukrainian Institute in London. URL: <https://ukrainianinstitute.org.uk/>
45. Uzwyszyn, Constance. *Ukrainian Institute London*. URL: <https://ukrainianinstiyute.org.uk/>
46. Vlsiuk, V., Cooper, L. and Milakovsky, B. A State-led War Economy in an Open Market: Investigating state-market relations in Ukraine 2021–2023 (PeaceRep Ukraine Report). *Conflict and Civicness Research Group, London School of Economics*. 2024. URL: <https://era.ed.ac.uk/bitstream/handle/1842/42434/A-state-led-war-economy-in-an-open-market-DIGITAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y/>
47. Wilson, Andrew. *Slavonic and East European Studies of University College London*. URL: <https://profiles.ucl.ac.uk/7084-andrew-wilson/>
48. Wilson, Andrew. URL: <http://politicaltechnology.blog/>
49. Wolczuk, Kataryna. Centre for Russian and East European Studies (CREES). *The University of Birmingham*. URL: <https://research.birmingham.ac.uk/en/persons/kataryna-wolczuk/>
50. Геополітична суб'єктність України у контексті глобальних викликів: монографія / Грабовська І., Грабовський С., Додонов Р., Кагамлик С., Марутян Р., Настояща К., Турпак Н., Чупрій Л. Київ, 2024. 330 с. URL: https://ndiu.knu.ua/images/vydannia/Subjektnist_NDIU.pdf
51. Епплабаум, Енн – про смертельну імперську ідею Росії, наслідки контрнаступу ЗСУ та закінчення війни. *VA Голос Америки Українською*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=gOlgS_H6g7OU

52. Епплбаум, Енн. *Червоний голод. Війна Сталіна проти України*. Переклад з англ.: Дарія Маттінґлі та Оксана Кисіль. Київ, 2018. 440 с. URL: <https://readukrainianbooks.com/1208-chervonij-golod-vijna-stalina-proti-ukrayini-enn-appelbaum.html>
53. Отрошко, Л. Національно-патріотичне виховання в Україні й українській діаспорі: правові основи та історіографія проблеми. *Українознавство*. 2024. № 2. С. 242–260. URL: <https://jornal.ndiu.org.ua/article/view/308592/>
54. Отрошко, Л. Обґрунтування ролі зарубіжного українства як чинника етнокультурного розвитку українського суспільства в умовах політики реваншу РФ. Аналітична записка для МОН України. *Українознавство*. 2024. № 1. С. 57–66. URL: <https://jornal.ndiu.org.ua/article/view/303888/>
55. *Українські і кримськотатарські студії за кордоном: дослідження стану і потреб* / заг. ред. Н. Коваль. Київ, 2022. 112 с. URL: <https://ui.org.ua/ukrainian-and-crimean-tatar-studies/>
56. Українські школи у Великій Британії. Українці у Великій Британії. *Посольство України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії*. 10.03.2020. URL: <https://uk.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/881-ukraina-velika-britanija/595-ukrainci-u-velikij-britaniji>
57. Епплбаум, Енн. *Червоний голод. Війна Сталіна проти України*. Переклад з англ.: Дарія Маттінґлі та Оксана Кисіль. Київ, 2018. 440 с. URL: <https://readukrainianbooks.com/1208-chervonij-golod-vijna-stalina-proti-ukrayini-enn-appelbaum.html>
58. Blacker, Uilleam. *School of Slavonic and East European Studies of University College London*. [online] Available at: <https://profiles.ucl.ac.uk/10852-uilleam-blackler/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
59. Blacker, Uilleam. [online] Available at: <https://www.uilleamblackler.com/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
60. Cambridge Ukrainian Studies. [online] *University of Cambridge*. Available at: <https://www.mml.cam.ac.uk/ukrainian/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
61. Cambridge Committee for Central and East European and Eurasian Studies (CamCCEES). [online] *University of Cambridge*. Available at: <https://www.mml.cam.ac.uk/slavonic/camccees/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
62. Centre for Research in the Arts, Social Sciences and Humanities (CRASSH). [online] *University of Cambridge*. Available at: <https://www.crassh.cam.ac.uk/research/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
63. Centre for Russian and East European Studies, CREES. [online] *The University of Birmingham*. Available at: <https://research.birmingham.ac.uk/en/organisations/centre-for-russian-and-east-european-studies/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
64. Comparative and Ukrainian Politics at [online] *The University of Manchester*. Available at: <https://www.socialsciences.manchester.ac.uk/politics/research/research-clusters/comparative-politics/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
65. *Department of Political Science and International Studies, POLSIS*. [online] Available at: <https://www.birmingham.ac.uk/schools/government/departments/political-science-international-studies/research/groups/european-studies/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
66. Dovyhyk, Sasha. [online] Available at: <https://www.sashadovyhyk.com/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]

REFERENCES

1. Applebaum, Anne [online] Available at: <https://www.anneapplebaum.com/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
2. Overcoming the Challenges of Disinformation of Disinformation and Polarization. [online] *Arena*. Available at: <https://arenaresearch.net/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
3. Berglöf, Erik and Rashkovan, Vladyslav (2023) Reconstructing and Reforming Ukraine. *Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order. LSE Public Policy Review*. London. UK. Series 3. pp. 403–433. [online] Available at: <https://press.lse.ac.uk/site/>

13. Dragneva, Rilka, Wolczuk Kataryna (2025). Integration and Modernisation: EU's Association Agreement with Ukraine. *Ukraine's Thorny Path to the EU: From "Integration without Membership" to "Integration through War"*. pp. 43–66. [online] Available at: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-69154-6/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
14. Düben, Björn Alexander (2023) Revising History and “Gathering the Russian lands”: Vladimir Putin and Ukrainian nationhood. *Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order. LSE Public Policy Review London, UK. Series 3*, pp. 59–90. [online] Available at: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/read/?loc=014.xhtml> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
15. Finnin, Rory. [online] Available at: <https://roryfinnin.com/about/> [Accessed 21 Jan. 2025].
16. Prof. Rory Finnin. Faculty of Modern and Medieval Languages and Linguistics. [online] *University of Cambridge*. Available at: <https://www.mmll.cam.ac.uk/ref35/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
17. *Institute for Documentation and Exchange (INDEX)*. [online] Available at: <https://www.index-ukraine.org/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
18. Jenkala, Marta *Slavonic and East European Studies of University College London*. [online] Available at: <https://profiles.ucl.ac.uk/18527-marta-jenkala/about/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
19. Kaneff, D. (2016) Making History, Making Politics: Socialist and Post-Socialist Elite Economies of Favour in Bulgaria and Ukraine. *Economies of Favor after Socialism: a comparative perspective*. Makovicky, N. & Henig, D. (eds.): Oxford University Press. pp. 140–160. [online] Available at: <https://academic.oup.com/book/8677/chapter-abstract/154680254?redirectedFrom=fulltext/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
20. Kaneff, D. (2018) Religion, Customs and Local Identity: Bi-Spirituality in Rural Ukraine. *Religion, State and Society*. No. 46. No. 2, pp. 139–155. [online] Available at: <https://research.birmingham.ac.uk/en/publications/religion-customs-and-local-identity-bi-spirituality-in-rural-ukra/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
21. Kaneff, Deema. Centre for Russian and East European Studies (CREES). [online] *The University of Birmingham*. Available at: <https://research.birmingham.ac.uk/en/persons/deema-kaneff/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
22. *Khromeychuk Olesya*. [online] Available at: <https://www.olesyakhromeychuk.com/home/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
23. Khromeychuk, Olesya. [online] *Ukrainian Institute London*. Available at: <https://ukrainianinstitute.org.uk/team/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
24. Knott, Eleanor (2023) Existential Nationalism: Russia's War Against Ukraine. *Nations and Nationalism*. Vol. 29 (1), pp. 45–52. [online] Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/nana.12878> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
25. Knott, Eleanor (2023) The Securitised “Others” of Russian Nationalism in Ukraine and Russia. *Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order. LSE Public Policy Review London, UK. Series 3*, pp. 91–114. [online] Available at: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/read/?loc=015.xhtml> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
26. Krouglov, Alex. *Slavonic and East European Studies of University College London*. [online] Available at: <https://profiles.ucl.ac.uk/64262-alex-krouglov/about/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
27. *Krouglov, Alex*. [online] Available at: <https://www.researchgate.net/profile/Alex-Krouglov> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
28. Lokot, Tetyana *Russia's Networked Authoritarianism in Ukraine's Occupied Territories during the Full-Scale Invasion: Control and Resilience*. *Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order. LSE Public Policy Review*. London. UK. Series 3. pp. 145–163. [online] Available at: <https://press.lse.ac.uk/site/books/10.31389/lsepress.ukr/>

- read/?loc=018.xhtml [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
29. *London School of Economics and Political Science*. [online] Available at: <https://www.lse.ac.uk/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
30. Munroe, Ellen etc. The Legacies of War for Ukraine Get Access Arrow. *Economic Policy*. 2023. Vol. 38. Issue 114, pp. 201–241 [online] Available at: <https://econpapers.repec.org/paper/cprceprdp/17841.htm> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
31. Odrekhivska, Iryna. *Slavonic and East European Studies of University College London*. [online] Available at: <https://profiles.ucl.ac.uk/99867-iry-na-odrekhivska/publications/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
32. Onuch, O. (2024) Fighting for Europe: The EU's Democratic Pull Phenomenon in Ukraine, Poland and Belarus: EU's Democratic Pull. *Journal of Common Market Studies*. Vol. 62(6), pp. 1423–1447. [online] Available at: <https://ideas.repec.org/a/bla/jcmkts/v62y2024-i6p1423-1447.html> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
33. Onuch, O., Hale, E. H., Gwendolyn, S. (2018). Introduction: Studying Identity in Ukraine. *Post-Soviet Affairs*. No. 34 (2–3), pp. 79–83. [online] Available at: https://www.academia.edu/36261301/Introduction_Studying_Identity_In_Ukraine/ [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
34. Onuch, O. *Comparative and Ukrainian Politics at the University of Manchester*. [online] Available at: <https://manchester.academia.edu/OlgaOnuch/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
35. Onuch, O., Hale, H. E. (2018). Capturing Ethnicity: The Case Of Ukraine. *Post-Soviet Affairs*. No. 34 (2–3). Issue 2–3, pp. 84–106. [online] Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1060586X.2018.1452247> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
36. Onuch, Olga. [online] Available at: <https://olgaonuch.com/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
37. *Oxford University Ukrainian Society*. [online] Available at: <https://ox-ukraine.org/about/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
38. Pesenti, Marina. *Ukrainian Institute London*. [online] Available at: <https://ukrainianinstitute.org.uk/team/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
39. Pevny, Olenka Z. Faculty of Modern and Medieval Languages and Linguistics. *University of Cambridge*. [online] Available at: <https://www.mml.cam.ac.uk/ozp20/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
40. Smytsniuk, Andrii. About Cambridge4Ukraine. *University of Cambridge*. [online] Available at: <https://www.cambridge4ukraine.uk/about/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
41. Statement, 24 February 2022. Cambridge Ukrainian Studies. *University of Cambridge*. [online] Available at: <https://www.mml.cam.ac.uk/ukrainian/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
42. *UCL Moodle*. [online] Available at: <https://www.ucl.ac.uk/isd/services/digital-edukation/digiyal-tools/moodle/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
43. Ukraine. Russia's War and the Future of the Global Order/ ed. by Michael Cox (2023). LSE Public Policy Rewview. London. UK. 457 p. [online] Available at: <https://press.lse.ac.uk/site/books/e/10.31389/lsepress.ukr/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
44. *Ukrainian Institute in London*. [online] Available at: <https://ukrainianinstitute.org.uk/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
45. Uzwyszyn, Constance. *Ukrainian Institute London*. [online] Available at: <https://ukrainianinstiyute.org.uk/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
46. Vlasiuk, V., Cooper, L. and Milakovsky, B. (2024). A State-Led War Economy in an Open Market: Investigating state-market relations in Ukraine 2021–2023 (PeaceRep Ukraine Report). *Conflict and Civiness Research Group, London School of Economics*. [online] Available at: <https://era.ed.ac.uk/bitstream/handle/1842/42434/A-state-led-war-economy-in-an-open-market-DIGITAL>.

- pdf?sequence=1&isAllowed=y/ [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
47. Wilson, Andrew. *Slavonic and East European Studies of University College London*. [online] Available at: <https://profiles.ucl.ac.uk/7084-andrew-wilson/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
48. Wilson, Andrew (2023) Ukraine: A Surprisingly Comfortable Home for the Black Arts. *Political Technology*. Cambridge University Press, pp. 285–334. [online] Available at: <https://www.cambridge.org/core/books/abs/political-technology/ukraine/D5F6F5B80E2CD55C1090E14C84AFB8BB> [online] Available at: <http://politicaltechnology.blog/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
49. Wolczuk Kataryna. Centre for Russian and East European Studies (CREES). *The University of Birmingham*. [online] Available at: <https://research.birmingham.ac.uk/en/persons/kataryna-wolczuk/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
50. Grabovska, I., Hrabovskyi, S., Dodonov, R., et al. (2024). *Geopolitical Subjectivity of Ukraine in the Context of Global Challenges: A Monograph*. Kyiv: RIUS of Taras Shevchenko National University of Kyiv, 330 p. [online] Available at: https://ndiu.knu.ua/images/vydannia/Subjektivist_NDIU.pdf [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]
51. Applebaum, Ann – on Russia's deadly imperial idea, the consequences of the Ukrainian Army's counteroffensive, and the end of the war. *VA Voice of America in Ukrainian*. [online] Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=gOlgsH6g7OU> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Eng.]
52. Applebaum, A. (2018). *The Red*
- Famine. Stalin's War on Ukraine*. Translated from English by Daria Mattingly and Oksana Kysil. Kyiv, 440 p. [online] Available at: <https://readukrainianbooks.com/1208-chervonij-golod-vijna-stalina-proti-ukrayini-enn-appelbaum.html> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]
53. Otroshko, L. (2024) National-Patriotic Education in Ukraine and the Ukrainian Diaspora: Legal Foundations and Historiography of the Problem. *Ukrainoznavstvo (Ukrainian Studies)*, No. 2, pp. 242–260. [online] Available at: <https://jurnal.ndiu.org.ua/article/view/308592/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]
54. Otroshko, L. (2024) Substantiation of the Role of Foreign Ukrainians as a Factor in the Ethnocultural Development of Ukrainian Society in the Context of the Russian Federation's Policy of Revenge. Analytical Note for the Ministry of Education and Science of Ukraine. *Ukrainoznavstvo (Ukrainian Studies)*, No. 1, pp. 57– 66 [online] Available at: <https://jurnal.ndiu.org.ua/article/view/303888/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]
55. Koval, N., ed. (2022). *Ukrainian and Crimean Tatar Studies Abroad: a Study of the State and Needs*. Kyiv, 112 p. [online] Available at: <https://ui.org.ua/ukrainian-and-crimean-tatar-studies/> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]
56. *Ukrainian Schools in Great Britain. Ukrainians in Great Britain. Embassy of Ukraine in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*. (10 March 2020). [online] Available at: <https://uk.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/881-ukraina-velika-britanija/595-ukrainci-u-velikij-britaniji> [Accessed 25 Jan. 2025]. [in Ukr.]

Summary

CURRENT STATE OF UKRAINIAN STUDIES IN GREAT BRITAIN

Liubov OTROSHKO

orcid.org/0000-0002-1204-7493

junior research fellow

of RIUS of Taras Shevchenko National University of Kyiv

The relevance of the research. In the context of increased interest in Ukraine and Ukrainians related to the Russian-Ukrainian war, there has been a need to analyze the current state and promising directions of Ukrainian studies conducted by Ukrainian studies centers in the United Kingdom.

The **purpose** of the study is to identify promising areas of research in the field of Ukrainian studies by monitoring Ukrainian studies research in the United Kingdom.

Conclusions. The main research trends of Ukrainian Studies in the most famous scientific and educational institutions of Great Britain are identified. The prospects of the main directions of interdisciplinary research in the field of Ukrainian studies in Ukraine and Great Britain are assessed. Conclusion: according to the results of monitoring the current state of Ukrainian studies in Great Britain, there is a fairly powerful public and scientific and educational community, the subject of which is a comprehensive study of Ukraine, its history, language, culture, traditions, and the impact of the Russian-Ukrainian war on Ukrainians. However, these centers operate mainly in philological, linguistic, historical, Slavic, translation, political science, or other separate structural divisions, etc. So far, there are few independent institutional Ukrainian research centers and they rely on the personal initiative of scientists. The reason for this is insufficient attention on the part of the Ukrainian state to this issue. Cooperation with Ukrainian centers in the UK should be developed for the effective integration of Ukrainian scientists into the global scientific community.

Keywords: Ukraine, Ukrainians, United Kingdom, Ukrainian Studies, Ukrainian Studies Centers.